

Vyrostl v dětském domově, teď pomáhá dětem bez zázemí

Andrea Zunová

Své dětství prožil v dětském domově. Bez matčina objetí, v péči vychovatelek, mezi dětmi stíženými podobným osudem. Na prahu dospělosti si uvědomil, že by chtěl pomáhat dětem bez zázemí vypořádat se s životem, který není lehký pro člověka obklopeného milující rodinou, natožpak pro toho, kdo vedle sebe nemá ochrannou náruč nikoho blízkého.

Tomáš Valenta byl v dětském domově od tří let. „Mamka byla schizofrenička, navíc drogově závislá. S mým otcem se seznámili, s nadsázkou řečeno, pracovně, protože mamka šlapala. Můj otec byl alkoholik. Viděl jsem ho asi před pěti lety. Měl jsem s ním strávit celý víkend, ale vydržel jsem jen jeden den, bylo to totiž strašný,“ vypráví.

Práce vychovatele je velmi složitá, lehce může nastat syndrom vyhoření

Každý, komu se dostává citu a pozornosti, je bohatší.

Divoká puberta

Na život v dětském domově v Hoře sv. Kateřiny vzpomíná hezky. „Bylo fajn, že jsme byli na vesnici. Měl jsem skvělé dětství plné kamarádů, s nimiž jsme stavěli hráze, bunkry, běhali jsme venku.“ Ale dodává, že měl štěstí, že ho jedna teta, jak děti říkají vychovatelkám, měla ráda. Bylo to asi opravdu štěstí, protože plno dětí si prý vychovatelé jako své oblíbence nevybrali a ty pak hodně strádaly. Citově.

Dětské domovy na běžný život dítě nepřipraví

V dětském domově podle Tomáše Valenty děti materiální nouzi nemají, bohužel je však nepřipraví na dospělý, odpovědný život. „Bohužel, dost mých kamarádů, které jsem znal z dětských domovů, dopadlo zle. Strašně mě to mrzí, svým způsobem na tom měli také určitou vinu, ale musím říct, že větší vinu měl ten domov, který je na běžný život nepřipravil,“ říká.

„Napadá mě jedna úsměvná historka, která je ale vlastně smutná. Měl jsem kamaráda, který šel v 15 letech na internát a chtěl si jít nakoupit do supermarketu. Deset minut byl u nákupních vozíků, protože nevěděl, jak si jeden vzít. U nás na vesnici jsme totiž měli jednu samošku... Nebo jsem nedávno potkal jednoho kamaráda z domova, teď je v pěstounské péči, a smáli jsme se, když jsem vzpomínal, jak jsem ho před časem poprosil, jestli by mi v řeznictví vzal deset nějakého herkula, a on šel za paní prodavačkou a chtěl deset koleček salámu. Dětské domovy se sice snaží, ale všechno neobsáhnou. Je jich hodně na periferii, a aby vzaly všechny děti do krámu a nazpátek, je drahé a není na to čas,“ vysvětluje. Ale to je jen špička ledovce.

Děti, které jsou vypuštěny do života, se musí vypořádat také např. s pravidelným placením účtů, se sháněním bydlení, práce, prostě s tím, na co jsou děti vyrůstající v rodinách postupně připravovány už jen tím, že je to běžná součást života jejich rodičů.

Tomáš si prožil celkem divokou pubertu, kdy se na soukromé škole při studiu oboru mechanik-elektronik chytil špatné party a z trucu se šel učit na prodavače. Tam dostával jedničky vcelku zadarmo. Pro jeho nadání na jazyky a zájem o humanitní vědy si ho všimla učitelka němčiny a vyjednala mu přístup na maturitní obor truhlář. I díky tomu a skvělé partě spolužáků si uvědomil důležitost věci: „Jestli budu v budoucnu chtít něčím být, musím se začít chovat úplně jinak.“ Odmaturoval a poslal přihlášku do Hradce Králové na vysokou školu ke studiu sociálních věcí. Přednost nakonec dal sociálně-právní činnosti na vyšší odborné škole v Mostě, protože zde tvořila velké procento studia praxe. A o tu Tomášovi šlo.

Už od prvního ročníku se zabýval ohroženými dětmi. Jezdil za romskými dětmi do Chánova, byl na prevenci na městské policii, ve středisku výchovné péče, v psychologické poradně. Děti ho vždycky braly, měl totiž oproti jiným tu přidanou hodnotu, že byl vlastně jedním z nich. Po absolvování chtěl jít do Prahy, která ho vždycky lákala, teď zde žije a podle svých slov prožívá snové období. Studuje dál, nyní bakalářské studium ekonomie a řízení lidských zdrojů na Univerzitě J. A. Komenského. A pomáhá dětem.

Nejdůležitější je mámino objetí

V nezávislé platformě hájící práva dětí z dětských domovů Vteřina poté jezdí spolu s ostatními za dětmi v domovech a vysvětluje jim, co život obnáší. Vteřina poté také s Českou školní inspekci

Tomáš Valenta

HORA SV. KATEŘINY

a s Národním ústavem pro vzdělávání připravuje standardy kvality péče pro ohrožené děti. A co je důležité, pomáhá těmto dětem vkročit do života.

„Řešíme už samotnou komunikaci v dětských domovech, protože když vychovatelé nebo ředitel nepřipraví dětem dobré klima a nebudou mít snahu a chuť zásobovat je informacemi, což se bohužel neděje, tak ty děti pů-

jdou do dospělého života s holým zadkem. Nemyslím materiální zajištění, to je úžasné, ale obecně. V dětských domovech se totiž informace dětem nepodávají. Ale nemohou za to jen vychovatelé, je to nastaveným způsobem, systémem. Práce vychovatele je velmi složitá, lehce může nastat syndrom vyhoření. Moje kamarádka byla výborná vychovatelka, která se dětem věnovala, ale od doby, kdy viděla, jak odcházejí a nemají se dobře, se stala pasivnější,“ vysvětluje Tomáš Valenta.

Setkává se v poslední době docela často s dotazy, zda je pro dítě lepší ústavní péče v dětském domově, nebo to, když vyrůstá v pěstounské rodině. „Pro mě je to jednodušší otázka. Znam dost dětí z pěstounských rodin a dětí z dětských domovů. Je to nesrovn-

elné. V tom, že vlastně každé dítě potřebuje rodinu. Dětský domov dokáže materiálně zajistit, ale my jsme se tam ve finále vychovávali sami. Jsou určité okamžiky, které já teď také nedokážu úplně řešit. Dejme tomu s partnerským vztahem. Nikdy jsem totiž neměl mužský vzor. Dost vztahů jsem díky tomu pokazil,“ říká.

Proto je rád, že vznikla asociace Dítě a rodina, kde zastává funkci koordinátora. Asociace je přirozeným vyústěním spolupráce neziskových organizací s cílem dosáhnout kvalitativního zlepšení systému péče o ohrožené děti, má smysl a dokáže určité věci měnit. „Asociace má hlavních pět přání, jedno z nich je snaha, aby víc dětí mělo někoho, kdo s nimi bude mít trvalý a bezpečný vztah. Myslím, že to je skvělý cíl. Všichni teď na pěstounské rodiny nadávají, ale na druhou stranu si musíme říct, že i ve společnosti jsou dobré a špatné rodiny, dobré a špatné dětské domovy, ale pořád si myslím, že dítě bude šťastnější, když mu pěstounská máma přečte večer pohádku a dá mu pusku na dobrou noc, než aby mu v dětském domově koupili telefon. Myslím, že dítě je bohatší, když něco takového zažije,“ říká.

Ze smutků se snaží vypsát

Ví, o čem mluví. Sám možnost, že by ho adoptovali nebo vychovávali v pěstounské rodině, neměl. „Tehdy, ještě před novelou zákona, bylo dané pravidlo, že když se rodina do čtyř měsíců ozve, stačil třeba jen pohled, není dítě právně volné. Mamka za mnou v určitých stavech jezdila. A tak jsem žádnou možnost neměl,“ vysvětluje Tomáš.

Děti, které jsou vypuštěny do života, se musí vypořádat také např. s pravidelným placením účtů, sháněním bydlení, práce

Dětské domovy prý děti na praktický život nepřipraví.

Když je člověku smutno, prožívá těžké období, potřebuje se svěřit, většinou má po ruce někoho blízkého z rodiny, když už to není zrovna máma s tátou. S kým podobné okamžiky prožívá Tomáš? „Mám strašně moc přátel z různých období života. A také jsem se snažil už od sedmnácti se svými smutky a bolestmi vypořádat tím, že píšu. Teď mě napadly čtyři úžasné náměty na knížku a já se díky tomu snažím příběh vložit na papír. To je taková moje terapie.“

Na předloktí má Tomáš Valenta tetování. Je docela objemné, takže nepřehlédnutelné. Co symbolizuje? Počáteční písmena jmen matky, otce a bratra. Toho ještě nepoznal, je mladší a žije v adoptivní rodině. To mu Tomáš podle svých slov opravdu přeje. Protože zažije všechno to, o co on byl ochuzen. Může být divné, že má vytetované iniciály rodičů, kteří mu nedali lásku. „Přece jen jsou to moje kořeny, identita,“ říká Tomáš Valenta.